

**DE OUDHEID ALS SCHILDERIJ EN SPIEGEL
GYMNASIUM IN DE BOVENBOUW**

Bas Wagenaar

WELKE VRAGEN HEBT U AL OVER HET GYMNASIUM IN DE BOVENBOUW?

- U kunt tijdens én na het praatje vragen blijven stellen

GYMNASIUM IN DE BOVENBOUW

- Drie vakken:
 - GTC: Griekse Taal en Cultuur (3/4 uur/week)
 - LTC: Latijnse Taal en Cultuur (3/4 uur/week)
 - GLC: Griekse en Latijnse Cultuur (1 uur/week; nu al in 3e klas, cijfers voor rapport in 4e en examendossier in 5e klas)
- GTC en LTC: overgang naar authentieke teksten
- Eindexamen: landelijk bepaald onderwerp
 - GTC 2026-27: Herodotus, *Historiën*
 - LTC 2026-27: Cicero

A close-up photograph of a marble bust of Alexander the Great. The bust is shown from the chest up, facing slightly to the right. It features a highly detailed and muscular physique, with prominent veins and folds in the clothing. The marble has a warm, golden-brown hue. The background is a plain, light-colored wall.

ALEXANDER DE GROTE:
PERSPECTIEF BIJ GRIEKS EN LATIJN
IN DE BOVENBOUW

**GTC IN DE
BOVENBOUW:
VOORBEELD VAN
EEN LESSENSERIE**

Onderwijsinhoud

- Achtergronden
- Vertaalteksten + aantekeningen
- Vragen voor en na het lezen van de vertaaltekst
- Centraal thema

Opzet lessen

- Zelfstandig vertalen van de teksten (1 les per week)
- 1/2 lessen voor bespreking taal en inhoud van de authentieke tekst

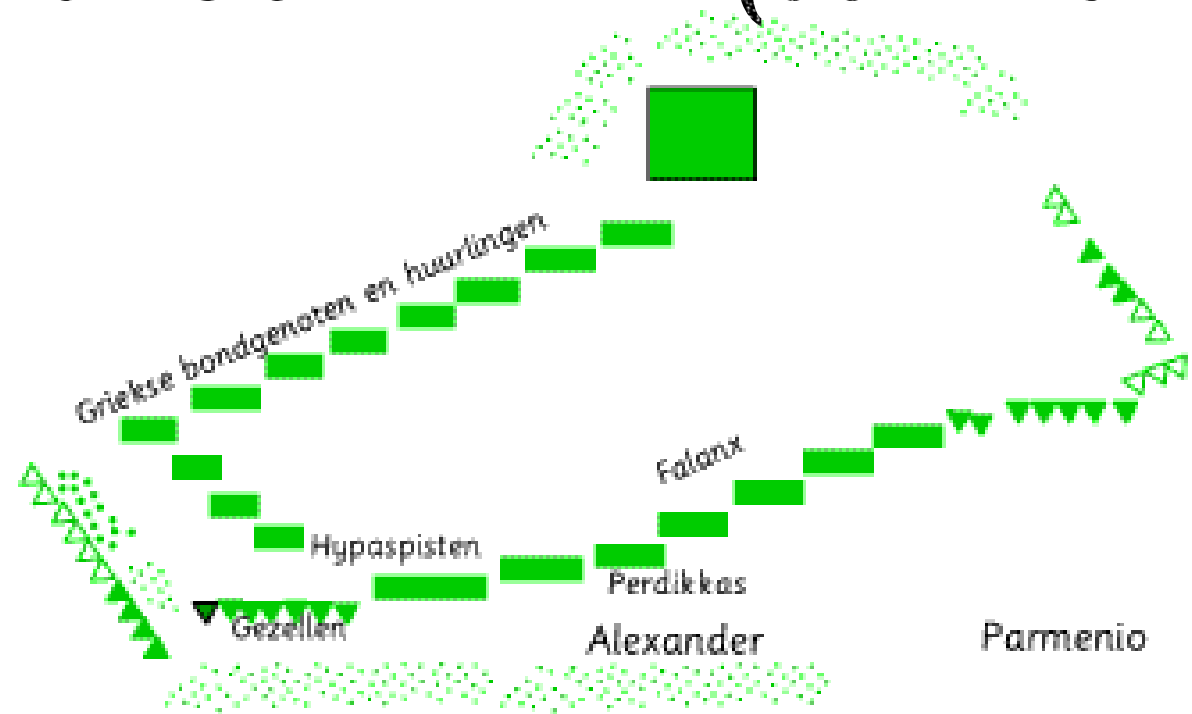
ALEXANDER DE GROTE VS. DARIUS III

DE TOCHT VAN ALEXANDER DE GROTE

DE SLAG BIJ GAUGAMELA (331 V.CHR.)

- Zware infanterie
 - Lichte troepen
 - Zware cavalerie
 - Lichte cavalerie
 - Boogschutters
 - Wagens
 - Olifanten
 - Alexander
 - Dareios
- 500 m

GRIEKSE BRONNEN.

Arrianos

καὶ χρόνον μὲν τινα ὀλίγον ἐν χερσὶν ἢ μάχῃ ἐγένετο:
ὡς δὲ οἱ τε ἵππεῖς οἱ ἀμφὶ Ἀλέξανδρον καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος
εὐρώστως ἐνέκειντο ὠθισμοῖς τε χρώμενοι καὶ τοῖς ξυστοῖς
τὰ πρόσωπα τῶν Περσῶν κόπτοντες, ἢ τε φάλαγξ ἢ Μακεδονικὴ
πυκνὴ καὶ ταῖς σαρίσσαις πεφρικυῖα ἐμβεβλήκει ἤδη αὐτοῖς,
καὶ πάντα ὁμοῦ τὰ δεινὰ καὶ πάλαι ἤδη φοβερῶ ὄντι Δαρείῳ
ἐφαίνετο, πρῶτος αὐτὸς ἐπιστρέψας ἔφευγεν: ἐφοβήθησαν
δὲ καὶ οἱ περιῖππεύοντες τῶν Περσῶν τὸ κέρας ἐμβαλόντων
ἐς αὐτοὺς εὐρώστως τῶν ἀμφὶ Ἀρέτην.

Diodoros

τῶν δὲ περὶ τὸν Δαρεῖον ἀναβοησάντων οἱ πορρώτερον
ἀφεστηκότες ὑπέλαβον αὐτὸν τὸν βασιλέα πεπτωκένας:
καὶ τούτων τῆς φυγῆς ἀρξαμένων οἱ συνεχεῖς συνείποντο
καὶ τὸ συνεστὸς αἰεὶ τῷ Δαρείῳ σύνταγμα κατ' ὀλίγον
παρερρήγνυτο. διὸ καὶ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς παραγυμνωθείσης
τῶν συναγωνιζομένων καὶ αὐτὸς καταπλαγεὶς πρὸς φυγὴν
ᾤρμησεν.

ARRIANOS (2^E EEUW N.CHR.) OVER DE SLAG BIJ GAUGAMELA

Arrianos

καὶ χρόνον μὲν τινα ὀλίγον ἐν χερσὶν ἡ μάχη ἐγένετο:
ὡς δὲ οἱ τε ἵππεῖς οἱ ἀμφὶ Ἀλέξανδρον καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος
εὐρώστως ἐνέκειντο ὠθισμοῖς τε χρώμενοι καὶ τοῖς ξυστοῖς
τὰ πρόσωπα τῶν Περσῶν κόπτοντες, ἢ τε φάλαγξ ἡ Μακεδονικὴ
πυκνὴ καὶ ταῖς σαρίσσαις πεφρικυῖα ἐμβεβλήκει ἤδη αὐτοῖς,
καὶ πάντα ὁμοῦ τὰ δεινὰ καὶ πάλαι ἤδη φοβερῶ ὄντι Δαρείῳ
ἐφαίνετο, πρῶτος αὐτὸς ἐπιστρέψας ἔφευγεν: ἐφοβήθησαν
δὲ καὶ οἱ περιῖππεύοντες τῶν Περσῶν τὸ κέρας ἐμβαλόντων
ἐς αὐτοὺς εὐρώστως τῶν ἀμφὶ Ἀρέτην.

1 En gedurende korte tijd werd de strijd een hand-tot-handgevecht. En toen de ruiters rondom Alexander en Alexander zelf fel aandrongen, terwijl ze zelf handgemeen gebruikten en sloegen op de gezichten van de Perzen met speren, en de Makedonische falanx, 5 die stevig/dicht opeen (was) en door de sarissai ruig was, al hen had aangevallen, en alles tegelijkertijd als verschrikkelijke dingen scheen aan **Darius, die al lang bang geworden was, was hij (Darius) zelf als eerste, nadat hij zich omgekeerd had, op de vlucht geslagen. En bang waren ook geworden de rondrijders van de Perzen** om de flank aan te vallen/die de flank aan zouden vallen, (bang geworden) om/voor/door hen die fel aanvallen/-vielen van de mannen rondom Aretas.

DE SLAG BIJ GAUGAMELA: VERGELIJKING

2^e eeuw n.Chr.

Arrianos

- Darius vlucht als eerste
- De troepen van Darius vluchten daarna

1^e eeuw v.Chr.

Diodoros

DIODOROS (1^E EEUW V.CHR.) OVER DE SLAG BIJ GAUGAMELA

Diodoros

τῶν δὲ περὶ τὸν Δαρεῖον ἀναβοησάντων οἱ πορρώτερον
ἀφεστηκότες ὑπέλαβον αὐτὸν τὸν βασιλέα πεπτωκέναι·
καὶ τούτων τῆς φυγῆς ἀρξαμένων οἱ συνεχεῖς συνείποντο
καὶ τὸ συνεστὸς αἰεὶ τῷ Δαρείῳ σύνταγμα κατ' ὀλίγον
παρερρήγνυτο. διὸ καὶ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς παραγυμνωθείσης
τῶν συναγωνιζομένων καὶ αὐτὸς καταπλαγεὶς πρὸς φυγὴν
ᾤρμησεν.

1 Terwijl de soldaten rondom Darius schreeuwden, **namen degenen die verder weg stonden, aan dat de koning zélf gevallen was.** En nadat die de vlucht begonnen waren, volgden de samenhangende soldaten en de voor Darius altijd solide troepencontingent werd **beetje bij beetje 5** opengescheurd. En daarom, toen ook de andere flank van de medestrijders blootgesteld was, **zette hij (Darius), in angst geraakt, zich ook zelf in beweging voor de vlucht.**

DE SLAG BIJ GAUGAMELA: VERGELIJKING

2^e eeuw n.Chr.
Arrianos

1^e eeuw v.Chr.
Diodoros

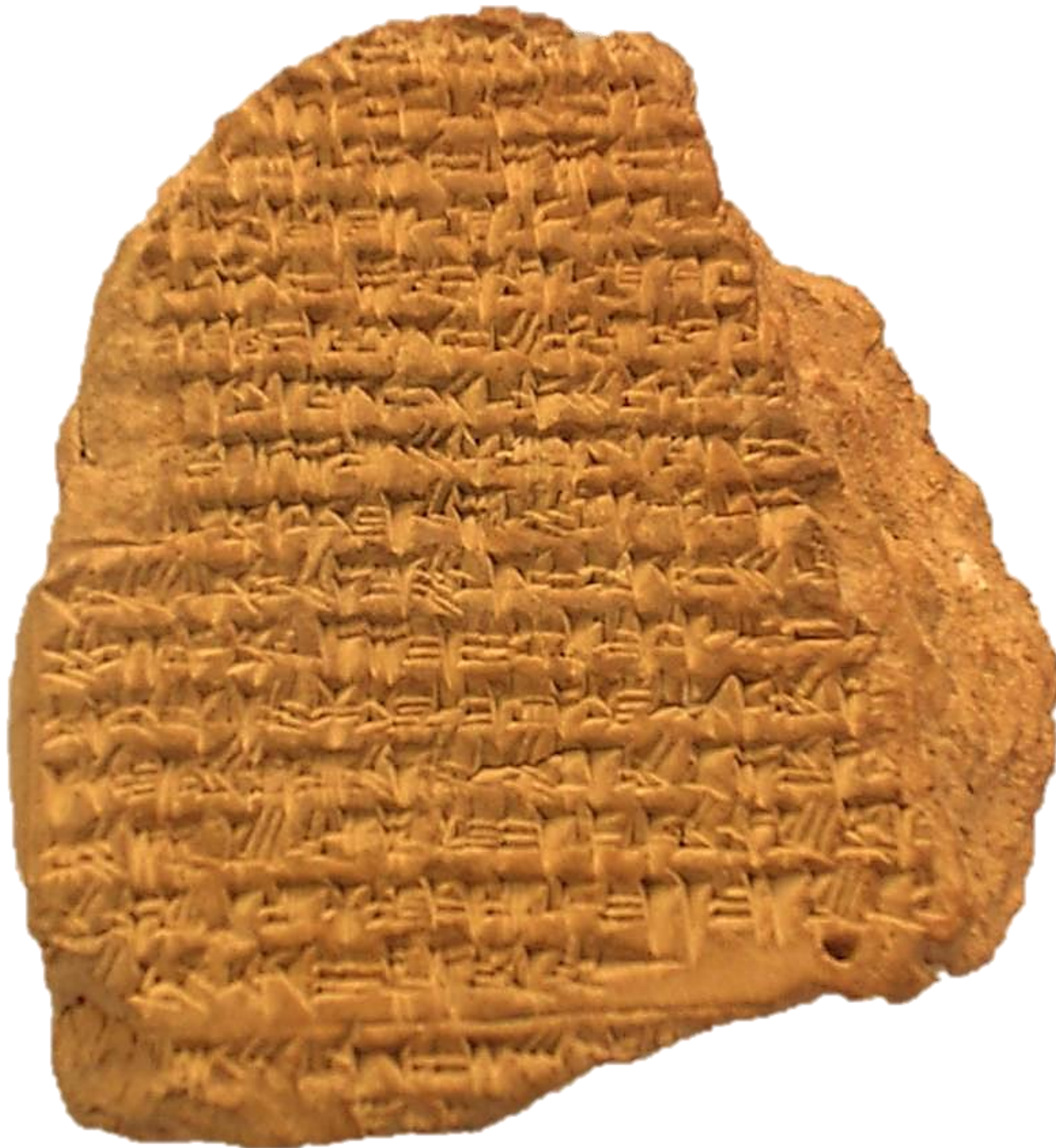
- Darius vlucht als eerste

▪ ???

- Soldaten van Darius menen dat Darius zelf gevallen is en vluchten als eerste

- De troepen van Darius vluchten daarna

- Omdat de soldaten vluchten, vlucht Darius ook

TABLET 'BM 36390'

- *Kleitabiet*
- *Babylonisch spijkerschrift*
- *Beschrijft gebeurtenissen rondom de slag bij Gaugamela.*
- *Ca. 330 v. Chr.*

Op te vragen in het British Museum in London.

DE VOORTEKENEN IN DE BABYLONISCHE KRONIEKEN

‘Op de **dertiende dag** [van de maand **Ululu** van het vijfde regeringsjaar van koning Darius III] was er een **verduistering van de maan, die geheel werd bedekt** op het moment dat Jupiter onderging. **Saturnus** stond op vier vingers afstand. Toen de verduistering totaal was, stond er een **westenwind**; toen de maan weer zichtbaar werd, een **oostenwind**. Tijdens de verduistering vonden sterfgevallen en epidemieën plaats.’

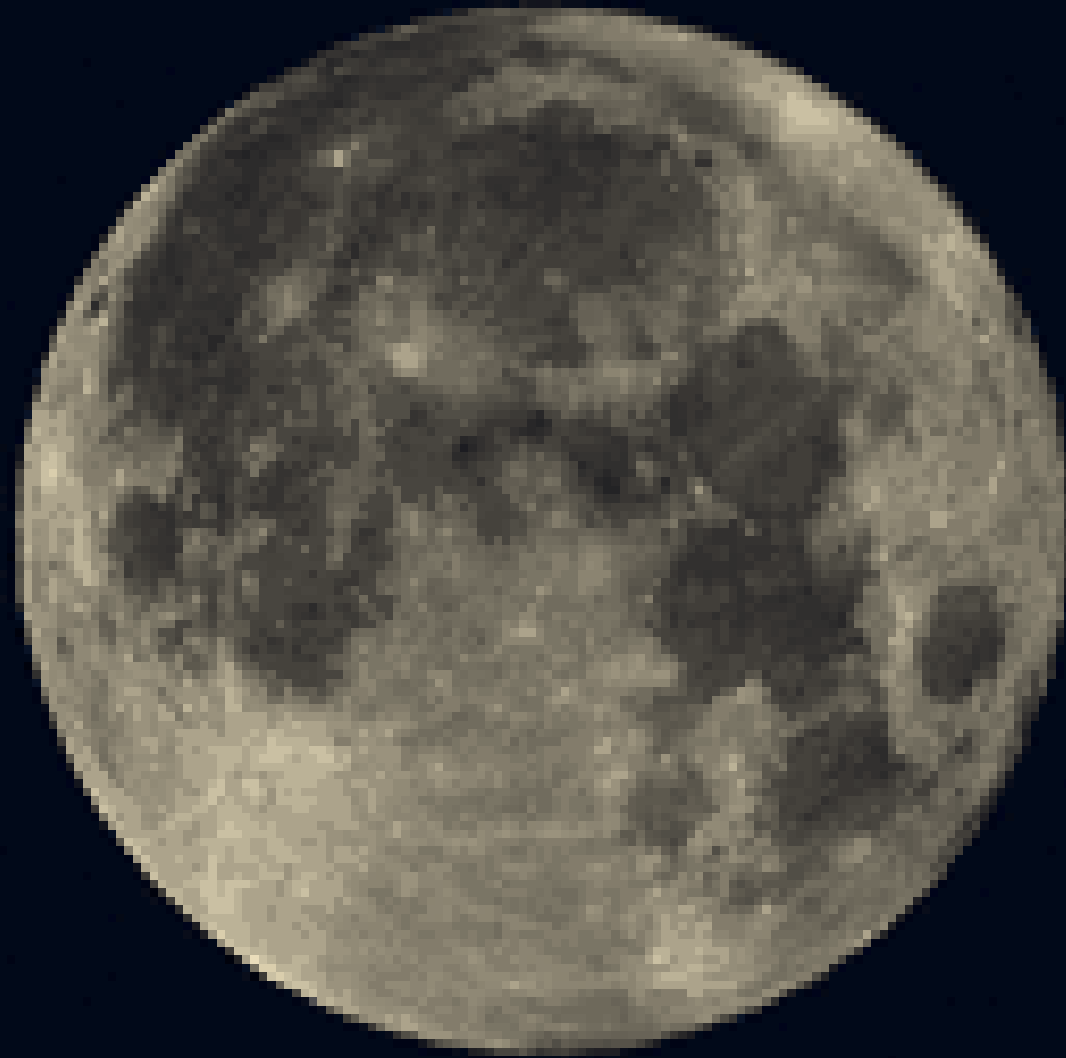

MAANSVERDUISTERING EN BLOEDMAAN

28 September 2015, ca. 04:00 uur

Foto's + collage van WAB

hemel.waarnemen.com

02:11

DE VOORTEKENEN:

- Een maansverduistering: koning verliest heerschappij.
- Tijdens de 13e dag van de maand ululu: die koning is dan de koning over Babylon ÉN de koning van Perzië
- Bij het intreden van de verduistering gaf de wind aan waar het gevaar vandaan kwam (=westen).
- Aan het einde toonde de wind de plaats waar redding was te vinden (=oosten).
- Saturnus zichtbaar = nog erger voorteken

**DE SLAG BIJ
GAUGAMELA IN
BABYLONISCHE
BRONNEN
(CA. 330 V.CHR.):**

‘In de maand Ululu, op de 11e dag, brak er paniek uit in het kamp van de koning [Darius]. **In de morgen van de 24e dag van de maand Ululu, hief de koning van de wereld [Alexander] zijn standaard op.** [*Gat in de tekst*] De legers vielen elkaar aan en de soldaten van de koning leden een zware nederlaag. **De troepen verlieten hun koning (Darius) en begaven zich terug naar hun steden.** Zij vluchtten naar de landen in het oosten.’

DE SLAG BIJ GAUGAMELA: VERGELIJKING

2^e eeuw n.Chr.

Arrianos

- Darius vlucht als eerste
- De troepen van Darius vluchten daarna

Ca. 330 v.Chr.

Babyloniërs

- Soldaten van Darius vluchten als eerste
- Daarna vlucht Darius ook

1^e eeuw v.Chr.

Diodoros

- Soldaten van Darius menen dat Darius zelf gevallen is en vluchten als eerste
- Omdat de soldaten vluchten, vlucht Darius ook

VOORBEELDVRAGEN BESPREKING TEKSTEN

- Vergelijk de drie bronnen (Arrianos, Diodoros, Babylonisch astronomische dagboeken). Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de verschillende versies? Ga in op de rol van Darius in de beslissende fase. **(samenvatten)**
- Wat is de betekenis die we moeten verbinden aan de beschrijving van Alexander in de kronieken als 'koning van de wereld' tegenover Darius als 'koning'? **(inzicht)**
- Wat heeft volgens jou uiteindelijk een doorslaggevende rol gespeeld in de slag bij Gaugamela? **(eigen mening)**

DOELEN VAN DEZE OPZET

- Bespreking van Griekse tekst op grammaticaal niveau
 - Vergroten vertaalvaardigheden
 - Begrip van Grieks
- Bespreking van Griekse tekst op inhoudelijk niveau mét afbeeldingen
 - Nadenken over het gelezene
 - Tekst in context plaatsen van de oudheid
- Andere, niet-Griekse bronnen
 - Tekst in nog grotere context geplaatst
 - Reflecteren op het 'vreemde', op de gepresenteerde bronnen uit de Oudheid
- Alles bij elkaar brengen
 - Vergelijken, kritisch nadenken over de gegeven bronnen
 - Reflectie op het 'eigene', je eigen tijd en kennis

WELKE VRAGEN HEBT U (NOG) OVER HET GYMNASIUM (IN DE BOVENBOUW)?

- Na vandaag nog vragen? Stuur deze naar wab@atlascollege.nl

Dank voor uw aandacht!